ఎంతెంత దూరం

'సాహితి'

పూజ ముగించుకుని హాల్లోకొచ్చింది ప్రభావతి. భర్త ఫోటో ఫ్రేముకి రెండు అగరొత్తులు గుచ్చింది. అతను పోయి సంవత్సరాలు గడుస్తున్నా ఆ ఫోటోలో అతను సజీవంగా ఉండి ఇంకా ఆ కళ్ళు తనని పలకరిస్తున్నట్టూ, అతని చూపులు తనని స్పృశిస్తున్నట్టూ అనిపిస్తూ ఉంటుంది.

ఆ ఇంట్లో మసిలి, ఆ కుర్చీలో కూర్చుని, ఈ సోఫాలో పడుకుని, తను వంట చేస్తుంటే వెనకాలే వంటింట్లోకొచ్చి తన వెనుక నిల్చుని తన భుజాల చుట్టూ చేతులేసి కబుర్లు చెప్పి నవ్వించిన వ్యక్తి హఠాత్తుగా ఇంక తిరిగిరాని చోటికి వెళ్ళిపోతాడని ఎలా అనుకుంటుంది?

"ప్రభా! ఇదిగో గంటలో వస్తాను. తలుపేసుకో" అని చెప్పి వెళ్ళినట్టే వుంటుంది ఇప్పటికీను.

హాల్లోకొచ్చి టీవీ ముందు కూర్చుంటే ఆ పక్కనున్న కిటికీలోంచీ కనిపించే మామిడి చెట్టు అతను నాటిందే! కొంచెం గాలివీస్తే చాలు, బెడ్రూంలోకి పరిమళాలని పంపించే విరజాజి తీగనీ అతనే పాతాడు. అవన్నీ వున్నాయి అతను మాత్రం లేడు.

హేంగర్లకి తగిలించిన అతని బట్టలు, ఎక్కడికో వెళ్ళాలని పాలిష్ చేసుకుని రెడీగా పెట్టుకున్న బూట్లు, మేరేజి డే గిఫ్టుగా అతను కొనిచ్చిన డ్రెస్సింగ్ టేబుల్, దాన్నిండా రకరకాల పెర్ఫ్యూమ్స్... కొత్తగా నోళ్ళొచ్చి మా అవసరం ఏమిటని ప్రశ్నిస్తోంటే వాటికి సమాధానం చెప్పలేక స్టోర్రూం శుభ్రం చేయించి అందులోకి వాటన్నిటినీ జేర్పించింది. ఎన్ని జ్ఞాపకాలనలా మరుగున పడేస్తుంది? తెల్లారి లేస్తే వాటి మధ్యలోనే బ్రతకాలి తను. అతను లేకుండా కూతురితో ఒంటరిగా.

ఏమిటీ దుఃఖం? అతనూ తనూ ఒకటని బ్రతికితే ఆ ఐక్యత మూన్నాళ్ళ ముచ్చటైంది. అతన్తోపాటు తననీ తీసుకెళ్ళలేదేమిటీ దేవుడని ఎంత ఏడ్చిందో? ఆనక కూతురి కోసం అంతగానూ గుండె దిటవు చేసుకుంది.

"ఇంక ఇక్కడేముంది? ఇల్లు అద్దెకిచ్చేసి మనూరొచ్చెయ్యమ్మా!" అంది తల్లి.

ఇక్కడేమీ లేకపోవడమేమిటీ? తన అనుభూతులు, అనుభవాలూ ఈ నాలుగ్గోడల మధ్యని నిక్షిప్తమై ఉన్నాయి. అతనింకా తనతో వున్నట్టే అనిపిస్తోంది. అలాంటి అనుభూతిని దూరం చేసుకుని ఎలా వెళ్తుంది?

"ఆ పల్లెటూళ్ళో నీకు మాత్రం ఏముందమ్మా? నువ్వే ఇక్కడికొచ్చెయ్యి. ఆయన ఉద్యోగం నాకిస్తారు. నుజీని పెట్టుకొని కాలక్షేపం చేద్దాం" దుఃఖాన్ని దిగమింగుతూ అంది తను.

ఎటూ చెప్పలేక తల్లి ఏడ్చింది. ఆవిడ బాల్య వితంతువు. అన్నదమ్ముల దగ్గరే వుంటుంది. ఏ పనీ వాళ్ళని సంప్రదించకుండా చెయ్యదు. తనిక్కడుండడం వాళ్ళకిష్టం లేదు. ఉద్యోగం చేస్తాననడం అసలే ఇష్టం లేదు. సాంప్రదాయం మంటగలిసిపోతుందని యింతెత్తు లేచారు. తల్లి బ్రతుకుతోంది పరాధీనపు బ్రతుకు. తనూ అలాగే గడపాలా? గడిచిపోయినంత జీవితం ఇంకా మిగిలుంది తనకి. ఈనాటితోనో రేపటితోనో చెల్లిపోయేది కాదు. పైగా సౌజన్య! తమ ఆశల దీపం! దాన్ని డాక్టర్ని చెయ్యాలని ఉండేదతనికి. ఆ ఒక్క కోరికేనా తీర్చలేకపోతే తన బ్రతుకెందుకు? ఆ పల్లెటూళ్ళో వుంటే ఎలా కుదుర్తుంది?

అందర్నీ ఎదిరించి భర్త స్థానంలో వుద్యోగంలో చేరింది. నెల రోజులుండి "ఇక నేను వెళ్తానమ్మా!" అని తల్లి వెళ్ళిపోయింది.

అంత ఇంట్లో ఒక్కర్తీ ఎనిమిదేళ్ళ పిల్లతో మిగిలిపోయింది. భర్తృ వియోగానికీ కొత్త జీవితానికీ ఇంకా అలవాటు పడలేదు. మగపనీ, ఆడపనీ కూడా తనే చూసుకోలేక సతమతమైపోతుంటే ఆ రోజుల్లో కృష్ణమూర్తి తనకి పరిచయమయ్యాడు.

కృష్ణమూర్తి....!

తన కొలీగు. ఆఫీసులో పని నేర్పించాడు. తన ఇల్లు దాటుకుని ఎక్కడో దూరంగా ఉండేది వాళ్ళిల్లు. రోజూ అతను తనింటి ముందునుంచే వెళ్ళేవాడు.

ఆడవాళ్ళు స్కూటర్లు, మోపెడ్లూ నడిపేవారు కాదు ఆ రోజుల్లో. భర్త పోగానే స్కూటరు అమ్మేసింది. తను, సౌజన్య రిక్షాలో వెళ్ళేవారు. సౌజన్యకేదో పరీక్ష ఉందా రోజు. రిక్షావాడు రాలేదు. స్కూలు టైమైపోతోందని ఏడుస్తూ గేటు దగ్గర నిల్చుంది. తనకి టెన్షన్! ఓవైపు దాని ఏడుపు! మరోవైపు టైమైపోతోంది. అలాంటి టైంలో దేవుళ్ళా వచ్చాడతను.

గేట్లో నిలబడి ఎక్కెక్కిపడుతున్న సౌజన్యని చూసి, సైకిలాపుకుని దిగి లోపలికొచ్చాడు.

"ఏమిటీ ప్రభావతిగారు? ఏం జరిగింది?అతను చూపించే అభిమానంతో తనకి కళ్ళమ్మట నీళ్ళు తిరిగాయి. విషయమేమిటో విని-

"ఓస్ ఈపాటిదానికేనా, తల్లీకూతుళ్ళు ఇంత గాభరా పడుతున్నారు?" నవ్వుతూ లగా అని సౌజన్యని సైకిలెక్కించుకుని వెళ్ళాడు.

అది నాంది స్నేహానికి.

మరో రోజు—

ఒంట్లో బాగాలేక రెండ్రోజులు సెలవు పెట్టింది. ఆ రోజు ఆఫీసుకెళ్ళాలి. అతనొచ్చాడు తనకెలావుందో చూడ్డానికని. అప్పుడే భోజనాలకని కూర్చున్నారు తనూ, సౌజన్యా. ఇద్దరి కంచాల్లోనూ పచ్చడి. టిఫిన్ బాక్సుల్లోనూ అదే పెట్టింది. అన్నం చల్లారుతుందని బాక్సులమీద ఇంకా మూతలుంచలేదు. ఏకాఏకిని చెప్పులు విడిచి లోపలికొచ్చేసాడతను.

"అదేమిటీ? వంట చేసుకోలేదా?" కంచాలకేసి చూస్తూ అడిగాడు.

బిడియంగా తలొంచుకుంది తను. "ఇంటి ముందుకి కూరలేం రాలేదు. పావు కెళ్ళి తెచ్చుకునే ఓపిక లేక...." అంది యిబ్బందిగా. అతను జాలిగా చూసి వెళ్ళి అరడజను అరటిపళ్ళూ, నాలుగు బత్తాయిలూ కొనుక్కొచ్చాడు. తన బాక్సులో కూర తీసి తనకీ సౌజన్యకీ సర్దివేశాడు.

"మీకెలా?" అనడిగింది తను.

"ఒక్కరోజుకి బైటతింటానులే" అన్నాడు సింపుల్‌గా.

అతన్తో పరిచయం ముందు ముందుకి వెళిపోయింది. ఎవాయిడ్ చేద్దామనుకుంది గానీ చెయ్యలేనంతగా తన మనసులోకి చొచ్చుకుపోయాడు.

కరెంటు బిల్లు కట్టడం, పాప స్కూలు ఫీజు కట్టడం, మార్కెట్ వేపుకి వెళ్తే తన కోసం రెండు మూడు రకాల కూరగాయలు తేవడం... చాలా రకాలుగా సాయం చేసేవాడు కానీ ఈ మంచితనం వెనకాల అతని అసలు మనసేమిటోనని తనకి చాలా భయం వేసేది.

అతనికి తన మీద వున్నది జాలీ, సానుభూతీ మాత్రమేనా? లేక తన నిస్సహాయతని చూసి ఎడ్వాంటేజి తీసుకుందామనా? అలాంటి ఆలోచన రాగానే వళ్ళంతా చెమటలు పట్టేసేవి.

తనెప్పుడూ స్నేహంలో ముందడుగు వెయ్యలేదు. అతని పట్ల తన మనసెప్పుడూ కోల్డ్‌గానే వుండేది. అతన్తో తన స్నేహాన్నీ అతని ఈ రాకపోకల్నీ నలుగురూ ఏమనుకుంటారోనని భయంగా వుండేది. తప్పు చెయ్యనప్పుడు తనెందుకు భయపడాలని ఎంతగా మనను సరిపుచ్చుకున్నా తల్లికి ఈ విషయమై సంజాయిషీ యివ్వాలేమోనని వణికిపోయేది. ఆవిడవన్నీ వెనకటి భావాలు, పాతకాలం మనిషి.

ఆవేళ తను తలంటుకుని జుత్తారబోసుకుంటోంది. లేత గులాబీ రంగు మీద నీలి రంగు బూటాలున్న చీర కట్టుకుంది. అతనొచ్చాడు. తనకేసి విస్మయంగా చూస్తూ, "ఎంతకాలం యిలా ఒంటరిగా వుంటావు ప్రభా? ముప్పయ్యేళ్ళుంటాయేమో నీకు. అనుభవించాల్సిన జీవితమంతా ముందుంది" అన్నాడు.

తనకి యిబ్బందిగా అనిపించి మాట మార్చబోయింది. "తలరాత రాసే భగవంతుడికి ఆ జ్ఞానం లేకపోయాక ఎన్ననుకునేం లాభం?"

"అలా బాధపడకు. మనం పెళ్ళిచేసు

కుందాం" అనేసాడు. అతనంత చొరవగా బైటపడతాడనుకోలేదేమో వుక్కిరిబిక్కిరైంది తను. తనకి మళ్ళీ పెళ్ళి! అదీ అతన్తో, అతనికి భార్యాపిల్లలూ వుండగా. అతని మాటలు విని కలల్లో తేలిపోవడానికి [illegible], [illegible] కాదు, పాతికేళ్ళ [illegible] మూడేళ్ళ ప్రౌఢ. "[illegible] పెళ్ళా?" అయిష్టంగా [illegible] ఏం వుందని? కూరగా [illegible] పెళ్ళి పిల్ల స్కూలు ఫీజులు [illegible] కొత్త సాయివష్టంత మాత్రాన [illegible] అని కొట్టిపారెయ్యబో[illegible] కానీ అతను అప్పటికే తన మన[illegible] చెప్పుకుపోయాడు. పెళ్ళంటే [illegible] వుందిగానీ అతనంటే [illegible] తనకి. అయిష్టమంటే... అది [illegible] లేనిందుకి భయపడి పుట్టుకొచ్చి[illegible]

"ఏం ఎందుకు చేసుకోకూడదు? ఎంత [illegible] చేసుకోవటం లేదు రెండో పెళ్ళి?" [illegible]. అతను తనని దృష్టిలో [illegible] రెండో పెళ్ళి మాటెత్తాడు. తన ఆలోచనలో అతనున్నాడు.

"ఆమె... అదే మీ ఆవిడేమంటుందో?" అంది యింకేమనాలో తోచక. "వప్పుకుంటుంది. వప్పుకుని తీరుతుంది" దృఢంగా అన్నాడతను.

తను బైటికనలేకపోయిన భావాలింకా మనసులోనే మిగిలుండగా అతను వెళ్ళిపోయాడు.

అదే సాయంత్రం ఆమె వచ్చింది. ఆమె అంటే మీనాక్షి. కృష్ణమూర్తి భార్య. ఇంతకుముందేదో సందర్భంలో ఆమెని చూసింది గనుక వెంటనే పోల్చుకుంది.

తెల్లగా నాజూగ్గా అంత పొడుగూ పొట్టీ కాని ఎత్తులో వుంది. పొట్ట వల్చగా తమల పాకులా వెన్నుకంటుకుపోయి వుంది. అందుకే ఆమె వయసు కన్నా చిన్నగా అనిపిస్తుంది. నలుగురు పిల్లల తల్లంటే ఎవరూ నమ్మరు. తొంభై రూపాయల కాటన్ చీర యిస్త్రీ చేసి కట్టుకుంది. సుతారమైన పూలగుత్తి గుర్తొచ్చింది ఆమెని చూస్తుంటే, చొరవగా లోపలికొచ్చింది.

తను సుజీకి జడేస్తోంది. ఆమెని చూసి తెల్లబోయింది. ఆమె ఎందుకొచ్చిందో గ్రహించింది.

"రండి..." అంది తను.

అప్పటికే సగం లోపలికొచ్చిన ఆమె పూర్తిగా వచ్చి తన పక్కన కూర్చుంది. తనతో తెచ్చిన బిస్కెట్ల పేకట్టు సౌజన్య చేతిలో పెట్టింది. అది అందుకోకుండా తనకేసి చూసింది.

"మీ అమ్మేమీ అనదులే.. తీసుకో." అంది మీనాక్షి నవ్వుతూ.

సౌజన్య తీసుకుంది. తనకి గుండెల్లో

> టీచర్ తెలుగు పాఠం చెబుతూ అర్థాలు అడుగుతుంది.
> టీచర్: గోపి మీ మమ్మి డాడి పేర్లు తెలుగులో చెప్పు.
> గోపి: మమ్మి పేరు ఓసేవ్, డాడి పేరు అసోయ్.
>
> - పంద్రప్రగథ లక్ష్మణ్‌రావు [కొల్లాపూర్]

కలుక్కుమంది. పిల్ల అభిమానం చూపించేవారి కోసం తపించిపోతోంది. తనుద్యోగంలో జేరి సాంప్రదాయాన్ని చెడగొట్టిందని పుట్టింటివైపువాళ్ళకి కోపం. సంపాదించుకుని మూటలు కట్టేస్తోందని అత్తారి వైపు కోపం. ఎవ్వరూ రారు, అభిమానంగా పలకరించరు. ఇప్పుడీ ముక్కూమొహం తెలీని వ్యక్తి ఆప్యాయంగా తెచ్చిన బిస్కెట్ల పొట్లాన్ని ఎంత అపురూపంగా అందుకుందో! దాన్ని జాగ్రత్తగా దాచుకుని వచ్చి జడేయించుకుని ఆడుకోవడానికి వెళ్ళిపోయింది.

"ఇల్లు చాలా బావుంది. సొంతమా?" అడిగింది మీనాక్షి. తను తలూపింది.

"మీవారున్నప్పుడు కట్టించారా?" ఆమె సంభాషణని సాగదియ్యాలని చూస్తోంది. తనకిమాత్రం నోట్లోంచి మాట రావడం లేదు. ఏం జరగబోతోంది? ఆ విషయాన్ని ముందుగానే తన మనసూహిస్తుంటే మళ్ళీ తను తలూపింది.

"మీ పెళ్ళయ్యాకే కట్టుకున్నారా?" దానిక్కీ తను తలూపింది. ఎందుకో ఆమె నోటంట తన భర్త ప్రసక్తి రావడం నచ్చలేదు.

"మేం కూడా అంతే! ఇద్దరం దగ్గిరుండి జాగ్రత్తగా కట్టించుకున్నాం. ఓ పట్టాన యిద్దరభిప్రాయాలూ కలిసేవికావు. తనొకపట్టాన రాజీకొచ్చేవారు కాదు. వాదించి వొప్పించేదాన్ని. ఇల్లెలా వుంటే సదుపాయంగా వుంటుందో యింటి పని చేసుకునే మనకి తెలుస్తుంది గానీ పగలంతా బైట తిరిగొచ్చి రాత్రవగానే పక్క మీద వాలిపోయే మగాళ్ళకెలా తెలుస్తుంది?" అనడిగింది మీనాక్షి. అప్పుడూ తనకేం మాట్లాడాలో తోచలేదు. ఆమె అభిప్రాయాలు చాలా స్పష్టంగా వున్నాయి. ప్రతిదాన్నీ నిశితంగా చూసి విమర్శించే తరహా వ్యక్తిలా తోస్తోంది. ఇలాంటివాళ్ళతో ఏం మాట్లాడినా చిక్కే. తలకేస్తే కాలికీ కాలికేస్తే తలకీ వేస్తారు.

రెండు నిముషాల నిశ్శబ్దం తర్వాత అంది. "భార్యాభర్తల పరస్పరావగాహనకీ, ఒకరికొకరు ఇచ్చుపుచ్చుకునే గౌరవానికీ, వాళ్ళ మధ్య రాజీకి, వాళ్ళ లైఫ్‌టైమ్ ఎంబిషన్స్‌కి ప్రతిరూపంలాంటి ఇంట్లోకి మూడో వ్యక్తినెలా ఆహ్వానించగలం?"

-అందులోనూ బెడ్రూంలోకి? అప్రయత్నంగా తనని తను వేసుకుందా ప్రశ్న. తన మనసులో చెలరేగుతున్న సంఘర్షణకి ఎంత చక్కటి భావరూపం ఇచ్చిందీ మీనాక్షి? కృష్ణమూర్తి పెళ్ళి ప్రస్తావన తెచ్చినప్పట్నుంచీ తనకెంతో ఇబ్బందిగా ఉంది. అదేమిటో తనకిప్పుడు గానీ అర్థం కాలేదు. నిజంగా మీనాక్షి తెలివిగలది. తనకన్నా కృష్ణమూర్తికన్నాను.

"నీకు తోబుట్టువులాంటిదాన్ని. కృష్ణమూర్తి నాకు మీ సంగతి చెప్పాడు. నువ్వు డబ్బు గలదానివి. వయస్సులో ఉన్నావు. కావాలనుకుంటే బాహాటంగా పెళ్ళి చేసుకోవచ్చు. నీసాటి ఉద్యోగికి ఉంపుడుగత్తెగా ఉండాలని ఎందుకు కోరుకుంటున్నావు?

చెళ్ళుమని చరిచినట్లైంది తనకి.

నిజమే! ఎంత చేదుగా ఉన్నా నిజం నిజమే! తను కృష్ణమూర్తిని చేసుకున్నా అది పెళ్ళవదు. ఇద్దరూ గవర్నమెంటు ఉద్యోగులు. బాహాటంగా చెప్పుకోవడానికుండదు. ఎవరూ దాన్ని పెళ్ళని అనరు. తనకిసరే, ఉద్యోగం అక్కర్లేదు. వదిలేస్తుంది. అతను? అతనెలా వదులుకోగలడు? అదీగాక ఉద్యోగం ఉన్నా లేకపోయినా తన సోషల్ స్టేటసేంటి? అతన్తో ఈ మీనాక్షి బైటికెళ్తే అందరూ గౌరవంగా చూస్తారు. అదే తనెళ్తే ఫలానా ఆయన ఉంచుకున్నావిడని మొహం మీదే అంటారు. ప్రతీక్షణం లోకానికి జంకుతూ గడపాలి. ఒదిగొదిగి బ్రతకాలి. ఇంతా చేసి సుజీ భవిష్యత్తు ఏమౌతుంది? తనకి కళ్ళమ్మట నీళ్ళొచ్చాయి. ఇలాంటి ఊబిలో కాలుపెట్టిందేమిటి తను?

"ఇది కేవలం మీ ఇద్దరికీ సంబంధించిన విషయం కాదు. మధ్యలో నేనొదాన్ని ఉన్నాను. మా పిల్లలున్నారు. మీరిద్దరూ ఒకరినొకరు అంతగా కావాలనుకుంటే ఏ గంగలోనేనా వెళ్ళిదూకండి. నేను చెయ్యదల్చుకొన్నదేదో చేస్తాను. ఇలాంటి విషయాల్లో సర్దుకుపోవడమంటే నాకసహ్యం" అంది. ఆమె గొంతు స్థాయి తక్కువలో ఉంది. అందులో కరుకుదనం బాగా ఉంది.

"ఇవన్నీ నువ్వు ఊహించుకుని అంటున్నవే. నేనతన్తో ఏమీ చెప్పలేదు. అతనికి నా గురించి ఇలాంటి అభిప్రాయం ఉందని ఈవేళే బైటపడింది" ఆమె వాగ్ధాటికి అడ్డుకట్ట వేస్తూ తనంది. ఇంతసేపూ ఆమె మాట్లాడుతుంటే తనొక్క ముక్కైనా అనలేకపోవడం తనకే ఆశ్చర్యం వేసింది.

"మీ ఆవిడొప్పుకుంటుందా అని ఎందుకడిగావు?"

"ఆ సమయంలో అంతకన్నా ఏం చెప్పాలో తోచక.

"నువ్వలా అడిగావనీ, నా కిష్టమైతే నిన్ను చేసుకుంటాననీ నాతో అన్నాడు"

"నా కిష్టం లేదు"

"మరతన్తో ఎందుకు చెప్పలేదు?

"బాధపడతాడేమోనని."

"మొహమాటానికి పోతే ఏదో వస్తుందన్న సామెత తెలీదా నీకు?" మీనాక్షి నవ్వింది. ఆమె మొహం తేటపడింది. తమనసూను. రాత్రయేదాకా ఏవేవో కబుర్లు చెప్పింది. అన్నీ తన గురించీ తన సంసారం గురించేను. కృష్ణమూర్తి గురించి చాలా తక్కువ చెప్పింది. ఆమె అతన్ని పేరు పెట్టి సంబోధించడం గమనించింది తను. బహుశః వాళ్ళిద్దరి మధ్యనీ ఉన్న చనువును తెలియజెయ్యడానికలా చేసిందేమో!

భోజనం చేసి వెళ్ళమంది. ఆమె వద్దంది. వెళ్ళిపోయింది. భర్త మరో స్త్రీ ప్రేమలో పడి పెళ్ళి దాకా వెళ్ళాడని తెలిసి కూడా ఏడ్చి గోలచెయ్యకుండా నిబ్బరంగా వచ్చి తన పని చేసుకొని వెళ్ళిన స్త్రీని ఆమెనొక్కదాన్నే చూసింది తను!

★ ★ ★

ఆ తర్వాత కృష్ణమూర్తి తనకెప్పుడూ తటస్థపడలేదు. వేరే బ్రాంచికి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయించుకుని వెళ్ళిపోయాడు. తనూ వాళ్ళని కలవాలనుకోలేదు. పెద్ద తుపాను వెలిసినట్లైంది.

లోకానికి జంకి, సౌజన్య భవిష్యత్తు దృష్టిలో ఉంచుకుని మరో పెళ్ళి గురించి ఆలోచించలేదు తను. ఆ రోజుల్లో విధవని వలచి మేరేజి చేసుకునేంత సంస్కారవంతులు లేకపోయినా కృష్ణమూర్తిలాంటి వాళ్ళు చాలామంది ఉండేవారు. అలాంటి ప్రలోభంలో పడకుండా ఉండేందుకు సౌజన్యని లక్ష్యసాధనగా నిలుపుకుని అదే ఆశయం ఊపిరిగా చేసుకుని బ్రతికింది తను.

ఆశించినట్టూ సుజీ డాక్టరైంది. మంచి సంబంధం కుదిరింది. అల్లుడూ డాక్టరే. అమెరికాలో ఉంటాడు. గ్రీన్ కార్డుంది. పెళ్ళవగానే సౌజన్యని కూడా తీసికెళ్తానన్నాడు. దాని భవిష్యత్తు ఉజ్జ్వలంగా ఉండాలని కడుపు తీపి చంపుకుని వప్పుకుంది తను.

పెళ్ళైన వెంటనే భర్తతో అమెరికా వెళ్ళిపోయింది సౌజన్య. అంత గొప్ప సంబంధం కుదిరినందుకు అందరూ తనని పొగిడారు. బాధ్యత సక్రమంగా నెరవేర్చగలిగినందుకు తనకెంతో సంతోషం కలిగింది.

చూస్తుండగా ఆరేళ్లు గడిచాయి. ఈ ఆరేళ్లలో సౌజన్య ఒక్కసారి కూడా రాలేదు. అల్లుడికి పేరెంట్స్‌తో ఎటాచ్‌మెంట్స్ తక్కువ. అతని కోసం ఇది కూడా తన

ఎటాచ్‌మెంట్స్‌ని తెంచుకుంది. రమ్మని, ఇక్కడ ప్రాక్టీసు పెట్టుకోవడానికి లక్షో ఎంతో ఇస్తాననీ, ఎన్నో ఉత్తరాలు రాసేది తను. కావలసిన జవాబు మాత్రం వచ్చేది కాదు.

ఫోటోలు పంపేది - దానివీ, భర్తవీ, పిల్లలవీను. అది పంపే ఫోటోలతో ఆల్బం నిండిపోయింది. అది తనకు సంతృప్తిని చ్చేవికాదు. ఒక్కసారి కూతుర్నీ మనవల్నీ చూడాలనీ, మనవల్ని ఎత్తుకోవాలనీ తహ తహలాడిపోయేది తను. తనకున్నదల్లా ఒక్క తల్లేననుకుంది కొంతకాలం. తరువాత భర్త ప్రవేశించాడు. కూతురు పుట్టింది. అల్లుడొచ్చాడు. వాళ్లకి పిల్లలు. కుటుంబం పెరుగుతుంటే ఎంతో సంతోషం కలిగేది. ఇంత సంతోషానికి కారకులైన ఆ బుల్లి నభ్యుల్ని తనింకా చూడనే లేదు.

ఇంతలో అశనిపాతంలా వార్త! అల్లుడు పోయాడని.

తనకి కాలూ, చెయ్యీ ఆడలేదు. కూతురక్కడెంత దుఃఖంతో ఉందో! తల్లీ పిల్లలూ ఏం అవస్థ పడుతున్నారో! ఈ వయసులో రాకూడని కష్టం! అదిన్నూ దేశం కాని దేశంలో - ఎవరూ అండగా లేనిచోట! ఇలాంటి దుఃఖాన్ని తనూ అనుభవించింది. ఆనాడు తల్లి తనకి అండగా నిల్చింది. కడుపులో దాచుకుని కాపాడింది. ఈనాడు దిక్కులేని దానిలా సౌజన్యక్కర్తే అక్కడ! తనుండీ ఏమీ చెయ్యలేకుండా ఇక్కడ! మూడు తరాలనుంచీ తమింట్లో ఈ సాంప్రదాయం ఎందుకిలా పునరావృతమౌతోంది? కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడ్చింది.

"ఖర్చులన్నీ నేను పెట్టుకుంటాను. వెళ్ళి తల్లీ పిల్లల్ని తీసుకొచ్చెయ్యండని సౌజన్య అత్తమామల్ని ప్రాధేయపడింది.

మనుషుల్లో ఇలాంటి వాళ్ళు కూడా ఉంటారని తనకి మొదటిసారిగా తెలిసింది. సౌజన్యని ఇక్కడికి తీసుకొస్తే ఆస్థిలో వాటా ఇవ్వాల్సొస్తుందని వాళ్ల భయం.

"మాకు వీలున్నప్పుడు వెళ్తాం. ఐనా, ఆమె మీ కూతురు. మీకుండాలి బాధ్యత" అని వాళ్ళు జవాబిస్తే తెల్లమొహం వేసుకుని చూసింది తను. పెళ్లైన ఆడపిల్ల బాధ్యత పుట్టింటివారిదా? తనకసహ్యం వేసింది. మళ్ళీ ఆ గడప తొక్కకూడదనుకుంది. అసలు వ్యక్తే లేకపోయాక ఇంకా ఆ ఇంటితో తనకి చుట్టరికాలేమిటి? వచ్చి మంచినీళ్ళైనా గొంతుకలో పోసుకోకుండా వచ్చేసింది. ఒక్కతీ వెళ్లలేక తను అమెరికా వెళ్లలేదు.

"ఇంకా అక్కడెందుకు? వీలైనంత తొందరగా ఇండియా వచ్చెయ్యమని కూతురికి రాసింది. ఇక్కడి గొడవలేం రాయలేదు. అసలే మనసు చెదిరి ఉన్న పిల్ల. ఈ గొడవలన్నీ రాస్తే ఇంకా బాధపడుతుంది. ఐనా, అతను చెప్పి ఉండడా, తన పేరెంట్సెలాంటివారో!

కోర్టులో జడ్జీగారు దొంగనుద్దేశించి:

జడ్జి: నువ్వు ఇలా నెల నెలా కోర్టుకు రావడం సిగ్గుగా లేదు?

దొంగ: నా కెందుకు సిగ్గు! మీరు రోజూ రాగా లేంది నేను నెలకొకసారొస్తే తప్పా! చేతులు కట్టుకొని నవినయంగా జవాబిచ్చాడు.

బి. సత్యనారాయణ ఘట్‌కేసర్

జరిగింది తెలిసి తన తల్లి తనని పట్టుకుని బావురుమంది. అక్కడదేం కష్టాలు పడుతోందోనే! అంది. తను ఆవిణ్ణి, ఆవిడ తననీ ఓదార్చుకోవల్సిందే!

"నాకిక్కడే బాగుంది. ఇంకొన్నాళ్ళుండి వస్తానని సౌజన్య జవాబిచ్చింది.

ఎక్కడో కనిపించనిచోట ఛెళ్ళుమని దెబ్బ తగిలినట్లైంది తనకి. ఇక్కడేం ఉందని? అక్కడా వంటరి బ్రతుకే, ఇక్కడా వంటరి బ్రతుకే. దాని కష్టం తీర్చలేకపోయినా కనీసం గుండెల్లో దాచుకుని సేదదీర్చడానికి కన్న తండ్రి కూడా లేడు. అత్తవారి ఆదరణ ముందే లేదు. పెళ్లయాక పెళ్లయిందగ్గర్నుంచీ అతన్తో అక్కడే గడిపింది. పిల్లలూ అక్కడే పుట్టారు. ఆ పరిసరాలు వదిలిపెట్టి రాలేకపోతోందని మనసు సరిపెట్టుకుంది. ఈ ఉద్వేగం, బాధా తగ్గాక అదే వస్తుందని మభ్యపెట్టుకుంది.

కానీ తనూహించినట్టు సౌజన్య ఇండియా రాలేదు. అక్కడే ఉద్యోగం వెతుక్కుంది. సంచలనం కలిగించేలా మరో ఉత్తరం రాసి పడేసింది.

అక్కడ సింగిల్‌గా ఉండలేకపోతున్నాననీ, రిచర్డ్ అనే అతన్తో పరిచయమైందనీ, అతన్ని పెళ్ళి చేసుకుంటున్నాననీ దాని సారాంశం. పిల్లల గురించి కూడా అందులో ప్రస్తావించింది. పిల్లల్ని తను పెంచేట్లైతే ఇండియా పంపిస్తానని అలా కానిపక్షంలో అక్కడే అమెరికాలోనే బోర్డింగ్ స్కూల్లో వేస్తాననీ రాసింది.

తనకి తలమీద పెద్ద పిడుగు పడ్డట్లైంది. రక్తంలో జీర్ణించుకుపోయిన సాంప్రదాయపు పునాదులు సమూలంగా కదిలినట్టయ్యాయి. ఎలాంటి కుటుంబంలో పుట్టింది తను! ఎంతటి ఇంట మెట్టింది! ఎంత నిగ్రహంగా బ్రతికింది! ఈ రోజుని సౌజన్య ఎదుర్కొన్న కష్టం ఇరవయ్యేళ్లనాడు తనెదుర్కొంది. ఏభై యేళ్లనాడు తన తల్లీ ఎదుర్కొంది. మనసూ తనువూ ఎంత ఎదురు తిరిగినా సాంప్రదాయపు చట్రంలోంచి పారిపోలేదు తామిద్దరూ. అలాంటిది తన కూతురీవేళ చేస్తున్నదేమిటి? అల్లుడికి కర్మకాండలేదు. ఏటిసూతకం ఇంకా వదల్లేదు. అప్పుడే ద్వితీయం చేసుకుంటాననంటోంది. వితంతు వివాహం... ఇద్దరు పిల్లలమీద... అదీ మన మతం, కులం, దేశం ఏదీ కానివాడితో! వీల్లేదని రాసింది తను!

నెల్లాళ్లదాకా సుజీ దగ్గర్నుంచి ఏ కబురూ లేదు. అది మనసు మార్చుకుందని తను సంతోషించేంతలో మళ్ళీ లెటరొచ్చింది. రిచర్డ్‌ని చేసుకున్నానని.

ఉత్తరం చింపిపారేసి నెత్తిమీంచి చన్నీళ్ల స్నానం చేసి వచ్చింది తను. కృష్ణమూర్తి మొదటిసారిగా గుర్తొచ్చాడు. అతని ఆఫర్ గుర్తొచ్చింది. సంఘానికో, సాంప్రదాయానికో వెరసి తను తిరస్కరించడమూ గుర్తొచ్చింది. కూతురు తనని వెక్కిరిస్తున్నట్టు, హేళన చేస్తున్నట్టు అనిపించింది. ఆ రోజు తనన్నం తినలేదు. వచ్చి మంచినీళ్ళు కూడా తాగలేదు.

అల్లుడు పోయిన వార్త ఇప్పటికే అందరికీ తెలిసిపోయింది. కూతురింకా అక్కడెందుకుంది? ఎప్పుడొస్తుంది? అని ఒకటే ప్రశ్నలు! వీటికి జవాబేమని చెప్పాలి?

ఇంతలో ఈ ఉత్తరం. ఏం రాసిందో! ఈ మధ్య సుజీ దగ్గర్నుంచి వస్తున్న ప్రతి ఉత్తరమూ అటంబాంబుల్లా పేల్తోంది. గుండె దడదడలాడింది ప్రభావతికి.

* * *

తల్లి రాసిన ఉత్తరం మీదికి దృష్టి మళ్లించింది ప్రభావతి. కార్డు మీద నాలుగే నాలుగు ముక్కలున్నాయి. చాలా క్లుప్తంగా ఉంది.

చి. ప్రభావతిని మీ అమ్మ శాంతమ్మ దీవించి వ్రాయునది :-

ఉభయ కుశలోపరి. నీవు వెంటనే బయల్దేరి మన ఊరు రావాలి. సుజీ ఇక్కడికి ఉత్తరం రాసింది. నువ్వొస్తే వివరంగా మాట్లాడుకుందాం. సుజీ పిల్లల్ని పంపింది. వీలైనంత తొందరగా రా.

ఇంతే సంగతులు.....

ఇట్లు

శాంతమ్మ

ఆ ఉత్తరం ప్రభావతిలో సంచలనాన్ని కలవరపాటునీ రేపింది. సుజీ ఎంత మొండిదైంది. తనొద్దన్న పనులన్నీ చేసి చూపిస్తోంది.

"ఎక్కడికెళ్ళాలి" జరిగి జాగా ఇచ్చినావిడ అడిగింది.

అన్యమనస్కంగా జవాబిచ్చింది.

"వచ్చేసాం" అందావిడ.

అప్పుడేనా అనుకుంటూ సూట్‌కేసు తీసుకుని నిల్చుంది. బస్సు ఊళ్ళోకొచ్చి ఆగింది. ప్రభావతి దిగింది. బస్సు కదిలిపోయింది.

చంటిపిల్లల్ని [illegible] వట్టి చేతుల్తో బయల్దేరింది [illegible] అనిపించిందామెకి. బస్టాండులో [illegible] చూసింది. [illegible] పల్లెటూరు. ఏం [illegible] ఈ ఆలో[illegible] అక్కడే వచ్చి ఉంటే బాగుండేది. డబ్బు [illegible] ఏపిల్సైనా తెచ్చేది. ఈ మధ్య బొత్తిగా [illegible] బుర్ర పని చెయ్యడంలేదు! తనమీద [illegible] కే చిరాకేసింది.

కొంచెం ముందుకు వెళ్ళి ఒక షాపు[illegible] రెండు బిస్కెట్ల పేకట్లు, కేడ్‌బరీ చాక్లెట్లు [illegible] కొంది. తర్వాత నడక సాగించింది. పిల్లల్ని చూడాలని ఒకటే ఆరాటంగా ఉంది. ఫోటోల్లో ముద్దొస్తూ ఉన్నారు. బైటెలా ఉంటారో! పెద్దపిల్లాడు తన భర్త పోలిక. చంటాడి పోలికలు తెలీటంలేదు. బహుశః అటువైపు వాళ్ళలా ఉంటాడేమో! ఎంత దురదృష్టవంతులు! ఇంత చిన్నతనంలోనే తండ్రి పోవడం, తల్లి అక్కర్లేదనుకోవడం! ఆరాటాన్ని దుఃఖం మింగేసింది. కళ్ళూరికే చెమర్చుతుంటే అద్దాలు తీసి కళ్ళు కర్చీఫ్‌తో తుడుచుకుని మళ్ళీ పెట్టుకుంది.

సందు మలుపు తిరగ్గానే యిల్లొచ్చేసింది. ఇంటి చుట్టూ ఒకప్పుడు ప్రహారీ వుండేది. అదిప్పుడు పూర్తిగా పడిపోయింది. ముందు గదులు రెండూ పూర్తిగా పెంకులు రాలిపోయి అదే కాంపౌండులా వుపయోగపడ్తోంది. ఇంటిని సంరక్షించేవాళ్ళు లేరు. తనకి మేనమామలు ముగ్గురు. పెద్దమేనమామ ఆయన భార్య కాలం చేసి చాలాకాలమైంది. రెండో మేనమామ ఆయన భార్య కొడుకు దగ్గిర ఢిల్లీలో వుంటారు. మూడో ఆయన భార్య చనిపోయింది. పిల్లల్లేరు. ఆయన దేశాలు పట్టుకుని తిరుగుతుంటాడు. ఎప్పుడో గాలి మళ్ళినప్పుడు ఈ వూరొస్తాడు. నాలుగేళ్ళ క్రితం ఆఖరిసారి వచ్చాడు. వీళ్ళంతా వున్న రోజుల్లో ఇల్లు కలకల్లాడుతూ వుండేది. తన తల్లి వీళ్ళకి వండిపెడుతూ తనింత తిని కాలక్షేపం చేసేది. ఇప్పుడావిడొక్కర్తే ఉంటుంది. తన దగ్గిరకి రమ్మని ఎంత బ్రతిమాలినా రాదు. ఇక్కడే పుట్టాను, ఇంత జీవితమూ యిక్కడే గడిపాను, ఇక్కడి మట్టిలోనే కలిసిపోనీ- అంటుంది.

ఇంట్లో అడుగుపెట్టగానే ఒక మూల ఆడుకుంటున్న మనవలిద్దరూ కనిపించారు. బొద్దుగా వుండి సంరక్షణ లేక చిక్కిపోయినట్టున్నారు. వాళ్ళ మొహాల్లో దుఃఖపు రేఖొకటి ద్యోతకమౌతోంది. అంతదాకా వుగ్గబట్టుకున్న దుఃఖం పెల్లుబికింది. చేతిలోని సూట్‌కేసు, భుజాన్నున్న బేగు నిల్చున్నచోటే పడేసి యిద్దరు పిల్లల్నీ రెండు చేతుల్తోటే దగ్గరగా హత్తుకుని బావురుంది.

ఆమె ఏడుపు విని, శాంతమ్మ పెరట్లోంచి వచ్చింది. "ఏవిఁటే ప్రభావతీ, యిదీ?" అంటూనే గొల్లుమంది. ఇరుగూ

[illegible] చూసి పరామర్శించి [illegible] రావడం, సౌజన్య [illegible] చిక్కుముడిలా [illegible] వ్యవహారమని కొందరు [illegible] మంది పైకనేసారు. [illegible] ప్రభావతి.

[illegible] పెట్టెయ్యడమంటే [illegible] హైరానా పడతాం. [illegible] అమ్మ [illegible] అక్కడివక్కడ [illegible] ఏం తింటా [illegible] పెట్టే. దాని [illegible] మేమెవర [illegible] చూసుకు [illegible] నా మనవరా [illegible] వేసుకుని అన్నీ [illegible] వస్తుంది. ఇదిగో, [illegible] దొరకద్దూ?" [illegible] వచ్చినవాళ్ళ [illegible] శాంతమ్మ.

[illegible] స్నానం చెయ్యి. [illegible] కాఫీ గ్లాసు తెచ్చి [illegible] శాంతమ్మ.

[illegible] తాగింది. బేగులోంచీ [illegible] తీసి పిల్లలిద్దరికీ చెరోటీ [illegible] వస్తూ తాను కొని తెచ్చిన [illegible] సరిగ్గా సరిపోయాయి. [illegible] చెయ్యేసి దగ్గర కూర్చోబె [illegible] వళ్ళోవేసుకుంది. సౌజ [illegible] ఉత్తరంలో రాసినంత కోపంగా వాళ్ళని [illegible] లేకపోయింది.

[illegible] చచ్చేచావనుకో. కీనరబానర [illegible] ఆ యింగ్లీషు ముక్కలు తప్ప తెలుగు [illegible] చెప్పేది వీళ్ళకి తెలీదు. వీళ్ళే [illegible] నా కర్థం కాదు. మన వంట [illegible] అలవాటు లేదుగామోను. కూరెయ్యి [illegible] ఏడుస్తున్నారు. వచ్చిం [illegible] ముప్పొద్దులా ముద్దపప్పే పె [illegible] మురిపెంగా వాళ్ళని చూస్తూ అంది శాంతమ్మ.

[illegible] కూడా యింగ్లీషులోనేనా?" [illegible] ప్రభావతి. శాంతమ్మ తనూ [illegible].

శాంతమ్మ వుత్తరం మాట చెప్పాలను [illegible] తరవాత చెప్పచ్చులెమ్మని ఆగిపో [illegible] ఆ వుత్తరంగానీ చూసిందంటే [illegible] ముట్టుకోదు- కూతుర్ని గు [illegible] అనుకుంది.

"[illegible] వచ్చారు?" అనడిగింది ప్రభావతి.

"[illegible] హైదరాబాదు వస్తోంటే వాళ్ళతో పంపింది. నువ్వొద్దన్నా [illegible] దింపమందట. ఆ తీసుకొచ్చి [illegible] చాలా మంచివాడే ప్రభావతీ! జాగ్రత్తగా అప్పగించాడు. ఐతే వస్తోంటే దార్లో

"ఏంటయ్యా నా తండ్రి బ్రతికుండగానే చచ్చాడంటావా?" అంటూ జ్యోతిష్యుడి మీదకు గయ్యిన లేచాడు పర మేశం.

"తండ్రికీ, కన్న తండ్రికీ తేడా తెలియదంటే నిజంగా మీరు అమాయకులే సుమా!" అంటూ జారుకున్నాడా జ్యోతిష్కుడు.

బైరం రోజాసురేశ్ హుజూరాబాద్

పిల్లల పెట్టిపోయిందట! పావం కట్టుగుడ్డల్తో వచ్చారు వెధవలు! చూడగానే గుండె తరుక్కుపోయిందనుకో. ఆ వళంగా ఏడ్చేసాను" శాంతమ్మ కళ్ళొత్తుకుంటూ అంది.

"నీకూ నాకే యీ బాధంతా. అక్కడ దానికేమీ లేదు. గుండ్రాయిలా వుంది. ఇది చేసుకునే పెళ్ళికి పిల్లలంత అడ్డొచ్చేసారా? ఐనాగానీ అమ్మా, యిదిలా తయారైందేమిటే? నా పెంపకంలో లోపమంటావా? దాన్నంత చదివించకుండా వుండాల్సిందేమోనే! "పక్కని కూర్చున పెద్దాణ్ణి మరింత దగ్గరికి తీసుకుంటా అంది ప్రభావతి. ఆమె గుండెల్లో బాధ సుళ్ళు తిరుగుతోంది. ఎన్ని పూజలూ, ఎన్ని నోములూ నోస్తే యిలాంటి పిల్లలు పుడతారు! ఆణిముత్యాల్లాంటి పిల్లల్ని తన కూతురెందుకు కాదనుకుంది? ఇప్పుడా రిచర్డ్ వలన మళ్ళీ పిల్లలు పుట్టినా వీళ్ళసాటౌతారా?

కూతురి వరస చూసి, శాంతమ్మ మనసు మార్చుకుని సౌజన్య రాసిన వుత్తరం తెచ్చిచ్చింది. ఇస్తూ అంది. "దాన్నింకొక్కమాటన్నా వప్పుకోనే ప్రభావతీ! ఈ వుత్తరం చూడు, ఎలా రాసిందో! నువ్వు చెయ్యగలిగిందేమైనా వుంటే చేసి దాన్నా ఊబిలోంచి బైటపడేయ్. లేకపోతే దాన్ని కాపాడమని ఆ దేవుడికి దణ్ణం పెట్టుకో. పిల్ల క్షేమంగా తిరిగొస్తే పధ్నాలుగు వారాలుంటానని వెంకన్నకి దణ్ణం పెట్టుకున్నాను. ముసిల్దాన్ని అంతకన్నా ఏం చెయ్యను?" దుఃఖంతో ఆవిడ గొంతు పూడుకుపోయింది.

తల్లి మాటల్లో ఒక్కటి కూడా ప్రభావతి కర్థం కాలేదు. ఉత్తరం మడతలిప్పింది. తన తల్లికే రాసి వుందది.

అమ్మమ్మా:

ఈ ఉత్తరాన్ని నువ్వేలాగా అమ్మకే చూపిస్తావని నాకు తెలుసు.

అమ్మకి నా మీద చాలా కోపంగా ఉంది. చదవదేమో! వీలాగేనా చదివించు.

ఏ దేశమేగినా - ఎందుకాలిడినా - ఏ పీఠమెక్కినా - ఎవ్వరెదురైనా స్త్రీకి జరిగేది మాత్రం అవమానమే! అక్కడ ఇండియాలో భార్యని... జని తిడతారు ఇక్కడి బిచ్ అంటారు. అదే తేడా.

తను సోపానమై నన్ను ఉన్నత శిఖరాలకి తీసుకెళ్ళింది అమ్మ. ఆరేళ్లు సుఖంగా ఉన్నాము. ఇండియా వచ్చెయ్యమని. ప్రాక్టీసు పెట్టుకోవడానికి కొంత డబ్బిస్తాననీ ఆవిడ రాసేది. ఇండియా వెళ్ళిపోవడమో లేక ఇక్కడే సెటిలైపోవడమో అనేది నిర్ణయించుకునే తరుణంలో ఆయన పోయారు. మా నాన్న పోవడం నాకు లీలగా గుర్తుంది. మీరంతా వచ్చారు. చుట్టూ చేరి అమ్మని ఓదార్చారు ఆవిడనంత దుఃఖంలోంచి బయటపడేసి మామూలు మనిషిని చేశారు.

అదే ఘట్టం నా జీవితంలో కూడా పునరావృతమైంది. ఇక్కడ ఫ్రెండ్సొచ్చారు. అంత్యక్రియలయ్యేదాకా ఉన్నారు. నాకు ధైర్యం చెప్పి వెళ్లిపోయారు. వంటరిగా మిగిలిపోయాను. తనుండి, తన అడుగులో అడుగు వేస్తూ జాగ్రత్తగా నడుస్తుంటే నేనూ సొసైటీలేడీనే. ఇప్పుడు ప్రపంచమంతా తలక్రిందులైంది. తెల్లారి పాలు తెచ్చుకోవడం దగ్గిర్నుంచీ అన్నీ సమస్యలే. క్రైమ్ ఎక్కువ. పైగా తండ్రి కోసం బెంగపెట్టుకున్న పిల్లలు.

ఇండియా వచ్చేసే ప్రయత్నాలు చేస్తున్న టైమ్‌లో రిచర్డ్ పరిచయమయ్యాడు. సరదాగా ఉంటాడు. నన్ను చాలా లైక్ చేశానన్నాడు. ఇష్టమైతే పెళ్లి చేసుకుని నాకు, పిల్లలకీ అండగా ఉంటానన్నాడు.

నేనాలోచించాను. ఇక్కడ పెళ్లికీ, జీవితానికీ అర్థం వేరు. అవి ఆకాశంలో ఎగిరే గాలిపటాల్లాంటివి. ఏ క్షణాన్నైనా తెగిపోవచ్చు. పైగా నిన్నూ, అమ్మనీ చూశాను. మీ జీవితాల్లో మిగిలిందేమిటి? దుర్భరమైన వంటరితనం. ఏమీ లేకుండా నువ్వు, ఉన్న దాంతో సంతృప్తిపడి అమ్మ గడపగలిగారు గానీ నాకా వంటరితనం అంటే చాలా భయం. అసహ్యం. ఇండియా వస్తే విధవ నన్న ముద్ర వేయించుకుని ఏడుస్తూ చివరిదాకా గడపాలి. ఇక్కడైతే మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకున్నా ఎవరూ పట్టించుకోరు. ఇలా అనుకుని ఇక్కడే ఉండిపోయాను.

అమ్మమ్మా! నేను మళ్ళీ పెళ్లెందుకు చేసుకున్నానో మాత్రం గుర్తుంచుకో. ఒంటరితనం భరించలేక, నేను చేసింది పొరపాటే. నీ సంతోషంలో భాగం పంచుకోవడానికి పది మంది నీ చుట్టూ చేరతారు. నువ్వేడుస్తుంటే మాత్రం ఒక్కరు కూడా నీ దగ్గరికి రారు - నీ దుఃఖం వాళ్లకంటుతుందన్న భయంతో.

రిచర్డ్ దీనికి ఎక్సెప్షన్ కాదు. ఇక్కడి వాళ్లకు మనలా సెంటిమెంట్లుండవు. నేను నా మొదటి భర్తని పూర్తిగా మరిచిపోయి అతన్తో జీవితం ఎంజాయ్ చెయ్యాలి. పిల్లలతన్ని పప్పా అని పిలవాలి. ఒక్క రోజులో ఇవన్నీ ఎలా సాధ్యం? నా భర్త కొన్న ఫ్లాట్‌లోకొచ్చి అంటే నా జీవితంలోకొచ్చి అతని జ్ఞాపకాలన్నీ తుడిచెయ్యమంటాడు రిచర్డ్. ఎలా - ఎలా సంభవం? శ్రీను నాకు గుర్తురాకుండా ఎలా ఉంటాడు? అవేమైనా నీటి మీది గీతలా, చెరిగిపోవడానికి?

"మీ ఇండియన్ బిచ్చెస్ మనసులో ఒకర్ని పెట్టుకుని మరొకడితో కాపురం చేస్తారు. యు. ఆర్. రియల్ ప్రాస్" అన్నాడు 'ఒకసారి. ఛెళ్లుమని కొట్టిన చెంపదెబ్బకన్నా ఘోరమైనదా అవమానం. మా ఇద్దరికీ పడదని అర్థమైంది. అతను పిల్లల్ని కూడా సహించలేకపోతున్నాడు. వాళ్ల కోసం వాళ్ల నాన్న సంపాదించిన ఫ్లాటు. డబ్బు, కారు అన్నీ కావాలి. వాళ్లొద్దు. వాళ్లమ్మ సంపాదించే డాలర్లు కావాలి. ఆమె కూడా వద్దు.

నే నెలాంటి ఊబిలో ఇరుక్కున్నానో అర్థమైంది. ముళ్ల కంపమీదికి బట్టని విసిరాను. దాన్ని జాగ్రత్తగా తీసుకోవాలి. పిల్లల్ని నీ దగ్గరికి పంపిస్తున్నాను. నేను విడాకులకి అప్లై చేశాను. మంజూరవగానే వస్తాను.

నువ్వు, అమ్మ వంటరి జీవితాల్లో ఎంత నిశ్చింతగా ఉన్నారో అర్థమైంది. మీ కిష్టమైతే ఏడవచ్చు, నవ్వచ్చు. ఎవరికీ జవాబుదారీ కానక్కర్లేదు. నేనూ ఆదారే వెతుక్కుంటూ వస్తున్నాను.

ఇట్లు
సౌజన్య

ఉత్తరం పూర్తయింది. ప్రభావతి మనసు వికలమైంది.

తను, తన తల్లి సుజీ ముగ్గురూ ఒకేలాంటి కష్టాలని ఎదుర్కొన్నారు. ఎలాంటి ప్రలోభాలకీ లోనవకుండా నెట్టుకొచ్చి చరమాంకం చేరుకుంది తన తల్లి. పుట్టి ఏం పొందానని ఎప్పుడూ ఆవిడ ప్రశ్నించలేదు. కనీస సుఖాలని కూడా అనుభవించలేదు. మల్లువంచ, ఉప్పు పిండి తప్ప ఇంకేటికీ నోచుకోలేదు. అదే ప్రాప్తమనుకుంది.

తను, ప్రలోభాల మెరుపుల్లో మైమరచి ఎదురు దెబ్బ తిని బైటపడింది. నిరంతరం సంఘర్షణే.

తన కూతురు, ప్రలోభాల ఊబిలో కూరుకుపోయి అందులో నుంచి బైటపడి ఆ బురద కడుక్కోవాలని చూస్తోంది.

స్త్రీకి సమాజం ఇచ్చే విలువ అప్పటికీ, ఇప్పటికీ ఏమీ మారలేదు. స్త్రీలో మాత్రం మార్పొచ్చింది. తరతరానికీ ఆ మార్పు ప్రస్ఫుటంగా, విస్తృతంగా కనిపిస్తోంది. ఇంత దెబ్బ తగిలాకేనా సుజీ తనలానో తన తల్లిలానో మారగలదా? ఊహూం అసంభవం. తరానికీ, తరానికీ మధ్య తిరిగి చేరుకోలేనంత దూరం!

మనం చెయ్యగలిగిందేమీలేదు. అది చెప్పినట్టు ముళ్లకంప మీదికి విసిరిన బట్టని తనే జాగ్రత్తగా తీసుకోవాలి" నిర్లిప్తంగా అంది తల్లితో ●